Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto KEHA/6042/2021

10.11.2021

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE198/2021)

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNTO

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus) haluaa kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin hallituksen esityksessä:

Asiakasohjaus

Esityksen mukaan, "mikäli Työkanava Oy:lle tulee tarve rekrytoida uusia työntekijöitä, se ilmoittaisi tarpeestaan työ- ja elinkeinotoimistoon. Työ- ja elinkeinotoimisto etsisi erityistehtäväyhtiössä avoinna olevaan työpaikkaan asiakasrekisteristä työnhakijaehdokkaita, joilla on työllistymissuunnitelmaan merkittynä ”työ erityistehtäväyhtiössä” ja joilla on avoinna olevaan tehtävään riittävä työkyky ja osaaminen. Työ- ja elinkeinotoimisto antaisi Työkanava Oy:lle tiedot ehdokkaista ja yhtiö tekisi lopullisen valinnan sille osoitetuista ehdokkaista tarjolla oleviin tehtäviin. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi rajoittaa Työkanava Oy:lle osoitettavien ehdokkaiden määrä vain valinnan kannalta välttämättömään. Yhtiö tekisi valinnan hakijaehdokkaista ja ilmoittaisi valinnasta työ- ja elinkeinotoimistolle."

Tarkoituksena on, että yhdelle TE-toimistolle annetaan tehtäväksi osoittaa ehdokkaita Työkanava Oy:lle. Eri TE-toimistot tekisivät ehdotuksia kriteerit täyttävistä ehdokkaista valtakunnallista erikoistumistehtävää hoitavalle TE-toimistolle, joka ohjaisi edelleen asiakkaat Työkanava Oy:lle.

Työllisyyden kuntakokeilujen viranomaiset, kunnan sosiaaliviranomaiset ja Kansaneläkelaitos voisivat ohjata asiakkaitaan *oman alueen TE-toimistoon*

sen selvittämiseksi, onko heidän mahdollista tulla osoitettavaksi Työkanava Oy:lle.

ELY-keskus näkee merkittävänä riskinä viiveet sopivien asiakkaiden ohjautumisessa Työkanavaan, varsin moniportaisen prosessin vuoksi. Tämän lisäksi, asiakkaan näkökulmasta prosessi näyttää mutkikkaalta ja sisältää riskin informaatiokatkoista ja samojen asioiden selvittämisestä monen tahon toimesta. Hallituksen esityksessä todetaan, ettei kyseessä ole ”uusi hallintotehtävä eikä lisätyö, joka edellyttäisi merkittävästi uusia resursseja”. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on selvää, että prosessi tällaisenaan tulee aiheuttamaan TE-toimistoille lisätyötä.

Kuntouttavan työtoiminnan ja Työkanava Oy:n välisestä suhteesta

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hallituksen esityksen perustelut Työkanava Oy:n ja kuntouttavan työtoiminnan välisestä suhteesta eivät ole kaikilta osin loogiset, vaikka kokonaisuutta onkin perusteltu yksityiskohtaisemmin lausuntopalautteen perusteella.

Hallituksen esityksen mukaan Työkanava on viimesijainen vaihtoehto kuntouttavaan työtoimintaan nähden. Työkanavaan kuitenkin ohjautuu työnhakija-asiakkaita, jotka ovat osatyökykyisä eli pystyvät tekemään töitä jonkin verran. Kuntouttavaa työtoimintaa taas ei ole tarkoitettu sellaisille työttömille, jotka kykenisivät osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan, näiden tahojen kohderyhmät poikkeavat siis toisistaan. Kyky tehdä osa-aikatyötä viittaa siihen, että työnhakija kykenee työhön tai osallistumaan TE-palveluihin ja kyseistä työnhakijaa ei tulisi siis ohjata kuntouttavaan työtoimintaan.

Se, että hallituksen esityksessä on kuitenkin nyt mainittu Työkanavan olevan viimesijainen suhteessa kuntouttavaan työtoimintaan, poistaa edellä mainitusta huolimatta jonkin verran näiden lakien välisiä tulkintaongelmia, ja lopulta kohderyhmien sisällä olevat yksittäistapaukset tulevat arvioitavaksi tapauskohtaisesti.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmästä

Hallituksen esityksessä esitetään työttömyysturvalain 2 a lukuun uutta 15 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan työnhakijalle ei asetettaisi korvauksetonta määräaikaa tai työssäolovelvoitetta, jos hän eroaa tai hänet omasta syystään erotetaan Työkanava Oy:n palveluksesta. Seuraamuksia ei asetettaisi myöskään silloin, jos työnhakija kieltäytyy työstä Työkanava Oy:n palveluksessa tai jättää hakeutumatta Työkanava Oy:n palvelukseen työllistymissuunnitelmassa, monialaisessa työllistymissuunnitelmassa, aktivointisuunnitelmassa tai kotoutumissuunnitelmassa sovitulla tavalla.

Hallituksen esitys perustuu monilta osin niin kutsuttuun positiiviseen erityiskohteluun. Kuitenkin poikkeusta työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta on perusteltu sillä, että työttömyysetuutta saavien työnhakijoiden tulisi olla tämän seikan suhteen samassa asemassa kuin muita sosiaalietuuksia saavat Työkanavaan työllistyvät henkilöt, joilla ei ole samanlaisia velvoitteita kuin työttömyysetuutta saavilla. Esityksen mukaan Työkanavan palvelukseen otettavan henkilön omalla motivaatiolla arvioidaan myös olevan suuri merkitys siihen, kuinka hyvin Työkanava onnistuu täyttämään sille asetetut tehtävät kyseessä olevan työntekijän osalta.

Kaavailtu malli on sinänsä tavoitteiden osalta perusteltu, mutta ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olisi tarpeen perustella tarkemmin myös työttömyysturvajärjestelmän näkökulmasta, miksi muutoin normaaliin työsuhteeseen liittyvät seikat eivät olisikaan työttömyysturvan seuraamusjärjestelmäharkinnan piirissä juuri Työkanava Oy:n osalta.

Yksikön päällikkö Raisa Erma